

РЕЦЕНЗИЯ

На проф.д.ик.н. Нина Дюлгерова

На дисертационния труд на

д-р Войчех Дучмал

на тема

„Управление на енергийната сигурност в Полша”.

за придобиване на научна степен „доктор на науките“,

в професионално направление 3.7 "Администрация и управление",

докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство" съгласно заповед на Ректора на ВСУ

„Черноризец Храбър” № 481 от 12.07.2021 г.

Данни за дисертацията:

Дисертационният труд е представен във вид и обем, съответстващи на изискванията към подобни научни изследвания. Той е с обем 222 страници и се състои от въведение, изложение в четири глави, заключение и библиография. Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст е в обем.200 страници. Библиографията е с многобройни източници, сред които има монографии и статии, но преобладават интернет сайтовете

Актуалност и значимост на темата:

Неоспорима е актуалността на изследваната тема. В енергийния 21 век един от основните аспекти на сигурността е свързан с енергетиката. Вторият аспект, определящ актуалността на изследването е политиката на Полша в контекста на сложната, динамична и изпълнена с непредсказуемост мозайка на енергийната дихотомия Европейски съюз-Русия.

В увода са спазени основните изисквания, ориентирани към формулиране на предмета, обекта, целта и научноизследователските задачи на изследването. Включени са и хипотезите и въпросите, които са част от посочените цели. Всеки един от тези елементи на въведението показват

добро разбиране на темата, както и утвърждават основните акценти, върху които се осъществява анализа.

Всяка една от четирите глави на дисертационния труд строго следва тематичната логика, представена в увода. Първите две глави са посветени на теоретичните аспекти на енергийната сигурност, както и на ролята и перспективите пред нея в контекста на съвременните предизвикателства. По този начин се създава добра база, върху която се надгражда изследването на темите в следващите две глави. Те са посветени на теоретичните аспекти на енергийния пазар, както и на генезиса и формулирането на енергийната политика на Европейския съюз. Направеният в дисертационния труд анализ дава възможност на В. Дучмал да формулира ясен и добре обоснован модел за формите, методите и възможностите на Европейския съюз, в частност Полша, да осъществяват независима от външни източници политика, ориентирана към удовлетворяване нарастващите нужди на европейските потребители.

Дисертационният труд е добре разработен, с използването на многобройни източници, чиито анализ представя сложната и многопластова картина на различните форми и действия на участниците. В заключението докторантът ясно представя политическият модел на действие, в който целта на основните фактори е да имат решаваща роля във формулирането и осъществяването на енергийните планове, преминаващи през призмата на европейските, националните и корпоративните интереси.

Научни приноси:

Дисертационният труд има своите неоспорими приноси. Те най-вече са ориентирани към определянето и анализа на формите и начините, най-вече в държавно-частната сфера, чрез която да се установи достатъчно

устойчиво финансиране чрез повишаване на ефективността на инвестициите в сектора.

Неоспорим факт е, че не само в рамките на ефективното управление на енергийната сигурност на Полша е важно да се развият алтернативни източници за финансиране. Този процес има универсален характер по линията на публично-частно партньорство, който да се осъществява чрез програми с чуждестранен капитал. Логично звучи предлаганият от докторанта модел, в който паралелно с това енергийните компании да оптимизират обема на капитала си, получаван от своята ежедневна дейност, вземайки мерки за повишаване ефективността на инвестициите.

Приносен характер има заключението на В. Дучмал, че управлението на политиката за енергийна сигурност е свързано с управлението на енергийните ресурси, тъй като то е насочено към дейностите, подчинени на производството, разпределението и планирането на търсенето на енергия.

Правилен е изводът, че дейността на държавата, органите на самоуправление, предприемачите и потребители трябва да бъде насочена към най-технологичните и икономични иновационни източници, гарантиращи пълната реализация на националния потенциал на първичните видове горива, при осигуряване на устойчиво социално-икономическо развитие.

Все още не е доказан ефектът от екстраполирането на енергийната схема на „умните“ градове върху съчетанието на търсенето и балансирането с разнообразните енергийни източници, което би довело до сериозни икономии. Пълната реализация на различните видове енергия чрез максималното включване на държавата, органите за самоуправление и потребителите в решаването на тази задача може да се приеме като хипотеза, която в съвременният свят труд може да се осъществи. Добре е обаче да се опита.

Критични бележки и препоръки.

Препоръките ми към представеното изследване са.

- Във въведението големият брой посочени цели на изследването многобройните общи и частични хипотези и научноизследователски въпроси водят до разпиляване на баата, върху която се надгражда анализа.
- Библиографията не е съставена така, че да улеснява читателя. Няма ясна логика в номерацията и структурирането на използваната литература. Също така би било добре линковете да се представят с авторите и заглавията на използваните източници.

Многобройните изследвания на докторанта доказват, че темата не може да се изчерпа с дисертационния труд. Съвременните предизвикателства акумулират много въпроси, чието решаване преминава през променящите се политически, правни, икономически и социални правила. Дискусията по темата, свързана с управлението на енергийната сигурност ще продължи да се задълбочава и разширява, в която постиженията на постигнатото от Войчех Дучмал имат своето достойно място.

Публикации:

Впечатляващ е броят на статиите и монографиите на докторанта по изследваната от него тема. През последните 20 години той е написал 20 статии и 8 монографии. Това му дава възможност да изследва процесите в дългосрочен план, чиято своеобразна еманация е представеният за публична защита дисертационен труд.

Авторефератът, който се състои от 34 страници, пресъздава обективно и пълно съдържанието на дисертационния труд.

В изследването не са открити елементи на плагиатство.

Заключение;

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията за придобиване на научната степен “Доктор на науките” на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за придобиване на научни степени във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър”. Това

ми дава основание да да предложи на членовете на Научното жури да гласуват за придобиване от Войчех Дучмал на научната степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.7 "Администрация и управление", докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство".

19 август 2021 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

проф. д. ик. н. Нина Дюлгерова